

Alfons Zielonkoⁱ

ⁱⁱ Alfons Zielonko urodził się 20 września 1907 r. w Białymstoku, zmarł 31 grudnia 1999 r. w Warszawie (jest pochowany na Cmentarzu na Służewie, przy ulicy Wałbrzyskiej w Warszawie, kw. 81 grób nr 8).

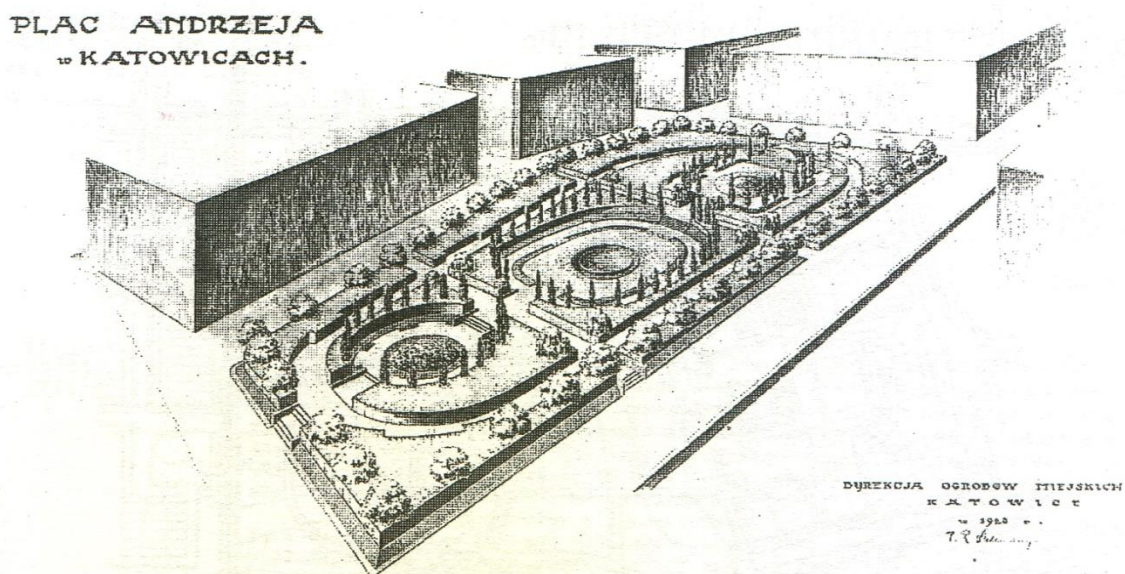
Inżynier w zakresie Architektury Krajobrazu i Parkoznawstwa, dr nauk agrotechnicznych, profesor zwyczajny, doktor *honoris causa* SGGW, współzałożyciel Polskiej Szkoły Architektury Krajobrazu, wieloletni redaktor naczelny czasopisma „Ogrodnictwo”, założyciel i wieloletni Prezes Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Ogrodnictwa, dydaktyk i organizator. Dzięki jego staraniom utworzono w 1952 r. Katedrę Kształtowania i Zdobienia Krajobrazu, a w 1954 r. Sekcję Kształtowania Terenów Zieleni na Wydziale

Ogrodniczym SGGW. W ramach Sekcji w 1955 r. utworzono Katedrę Projektowania Terenów Zieleni oraz Katedrę Urządzania i Konserwacji Terenów Zieleni. W 1970 r. Sekcję Kształtowania Terenów Zieleni na Wydziale Ogrodniczym SGGW przekształcono w Instytut Kształtowania Terenów Zieleni i Ochrony Przyrody, którego został dyrektorem i pełnił tę funkcję aż do przejścia na emeryturę w 1977 r. W latach 1950- 1977 kierował Warszawską Szkołą Architektury Krajobrazu (tak jest określany kierunek architektury krajobrazu w SGGW, w odróżnieniu od Krakowskiej Szkoły Architektury Krajobrazu, czyli kierunku architektury krajobrazu na Politechnice Krakowskiej). Określił program studiów i zakres działalności zawodowej. W pracy zawodowej i dydaktycznej kładł głównie nacisk na właściwe zastosowanie roślin w kształtowaniu terenów zieleni. Jego osiągnięcia w tym zakresie znalazły uznanie nie tylko w kraju ale i na arenie międzynarodowej.

Był członkiem Stowarzyszenia Architektów Polskich od 1948 r. Członkami SARP wprowadzającymi do Stowarzyszenia byli Franciszek Krzywda-Polkowski i Romuald Gutt. Należał również do: Towarzystwa Urbanistów Polskich; Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa; Sekcji Dendrologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego; International Federation of Landscape Architects (IFLA); Międzynarodowej Federacji Administracji Parków i Rekreacji (International Federation of Park and Recreation Administration IFPRA) od 1957 r., której był członkiem współzałożycielem; International Federation of Society for Horticulture Science.

W 1927 roku ukończył Państwową Średnią Szkołę Ogrodniczą w Wilnie uzyskując dyplom technika ogrodnika. W 1936 r. ukończył Wydział Ogrodnictwa Ozdobnego w Państwowej Szkole Ogrodniczej w Poznaniu, uzyskując tytuł dyplomowanego ogrodnika. W 1946 r.

ukończył Wydział Ogrodniczy SGGW i otrzymał dyplom inżyniera ogrodnika w zakresie architektury krajobrazu i parkoznawstwa. Promotorem jego pracy dyplomowej pt. „Projekt rozplanowania terenu Państwowego Liceum Ogrodniczego w Ursynowie” był prof. Franciszek Krzywda-Polkowski z Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Po śmierci prof. Franciszka Krzywdy-Polkowskiego (1949 r.) przejął opiekę nad studentami-dyplomantami, a rok później (w dniu 01.01.1950) jako adiunkt otrzymał nominację na zastępcę profesora i powierzono mu kierownictwo Zakładu Architektury Krajobrazu i Parkoznawstwa na Wydziale Ogrodniczym SGGW.

Perspektywa placu Andrzeja w Katowicach, 1928 r.

Ryc.1. Zielonko A., Perspektywa pl. Andrzeja w Katowicach, Katowice 1928ⁱⁱⁱ.

W 1952 roku uzyskał stopień doktora nauk agrotechnicznych z wyróżnieniem, na podstawie rozprawy pt. „Wytyczne lokalizacji i wskaźniki dla projektowania miejskich terenów zieleni”, której promotorem był prof. dr hab. Stanisław Wójcicki. Tytuł profesora nadzwyczajnego i funkcję kierownika Specjalizacji Terenów Zieleni uzyskał 30.06.1954 roku. Nominację na profesora zwyczajnego otrzymał Uchwałą Rady Państwa 21.10.1969 roku. Uwieńczeniem dorobku naukowego było przyznanie mu przez Senat SGGW tytułu Doktora Honoris Causa w dniu 23 lutego 1987 r. Tytuł otrzymał podczas uroczystości 14 maja 1987 roku za całokształt dorobku naukowego i zawodowego.

W 1927 r. rozpoczął pracę w Biurze Projektów Dyrekcji Ogrodów Miejskich w Katowicach i pracował tam do 1931 r., kiedy to, z powodu działalności politycznej, został zwolniony i przez dwa lata pozostawał bez pracy. W 1933 r. powrócił do Wilna i podjął pracę w Państwowej Średniej Szkole Ogrodniczej - jako instruktor ogrodnictwa ozdobnego. Pracował tam do 1936 r. Niezależnie od pracy w szkole, na zlecenie Kuratorium Okręgu Szkolnego, wykonał 13 projektów terenów zieleni na Wileńszczyźnie.

W roku 1937, w wyniku uzyskania I nagrody w konkursie ogłoszonym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, na projekt zagospodarowania Przestrzennego Państwowej Szkoły Ogrodnictwa w Ursynowie, decyzją ministra prof. Wojciecha Świątosławskiego, w dniu 18.04.1937 r. został przeniesiony z Wilna na stanowisko nauczyciela do Państwowej Średniej Szkoły Ogrodniczej w Warszawie, gdzie prowadził wykłady z zakresu ogrodnictwa ozdobnego. W roku 1939 otrzymał dyplom nauczyciela z prawem wykładania w szkołach średnich. W czasie okupacji pracował jako nauczyciel i wicedyrektor Szkoły Ogrodniczej II stopnia na Ursynowie oraz od 1940-1944 roku jako wykładowca w Miejskiej Szkole Ogrodniczo-Rolniczej II stopnia przy ul. Opaczewskiej w Warszawie. Po wyzwoleniu pełnił funkcję nauczyciela, wicedyrektora i dyrektora Państwowego Liceum Ogrodniczego w Ursynowie do 1950 roku.

W latach 1941-1944 brał udział w organizowaniu tajnego nauczania, prowadząc ćwiczenia z miernictwa dla studentów SGGW. Brał czynny udział w Zgrupowaniu Armii Krajowej „Żywiciel” (był majorem rezerwy, odznaczonym Krzyżem Partyzanckim).

W latach 1949-1950 pracował w Pracowni Zieleni przy Zakładzie Osiedli Robotniczych, w którym wykonał projekt zieleni dla Osiedla Szombierki, przeznaczonego dla górników powracających z Francji. Był współorganizatorem pierwszej samodzielnej Pracowni Zieleni w Centralnym Biurze Projektów Architektonicznych i Budowlanych, w której pracował jako projektant i rzeczoznawca.

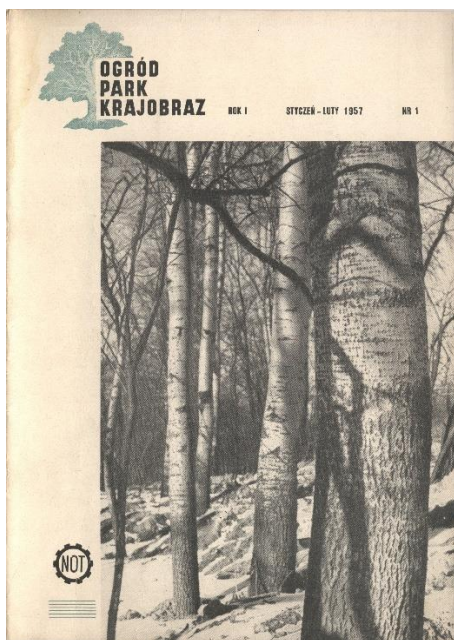
W latach 1950-1953, był pracownikiem naukowym w Instytucie Urbanistyki i Architektury, w Zakładzie Zieleni. Opracował m.in. normatywy urbanistyczne dla terenów zieleni oraz był współautorem: książki pt. „Urządzanie terenów zieleni” (Z. Hellwig, B. Lisiak, W. Sieroszewski, K. Wizner, A. Zielonko, 1953 r. PWT) przeznaczonej dla specjalistów terenów zieleni; podręcznika „Dobory drzew, krzewów i bylin” (Z. Czubiński, Z. Hellwig, A. Zielonko, 1951 r., PWT), oraz skryptu „Planowanie miast osiedli” (1951 r.).

Jego życie zawodowe można podzielić na dwa okresy.

Lata 1927-1948 - to praca projektowo-realizacyjna oraz okres kształcenia. Wykonał ponad 40 projektów różnych obiektów terenów zieleni.

Lata 1949-1977 - to okres prac organizacyjnych i naukowych, które zaowocowały utworzeniem Sekcji Kształtowania Terenów Zieleni na Wydziale Ogrodniczym SGGW, z samodzielnym pięcioletnim planem studiów. Powołanie Sekcji i Katedr wpłynęło na znaczny postęp w rozwoju architektury krajobrazu w Polsce, umożliwiło bowiem gruntowne przygotowanie kadry zawodowej i naukowej z zakresu projektowania i urządzania terenów zieleni.

Brał również udział w pracach organizacyjno-programowych nad nowoczesną Średnią Szkołą

Ogrodniczą w Radzyminie, którą powołano w roku 1953. W okresie tym pełnił funkcje: prodziekana Wydziału Ogrodniczego (1950-1952), a następnie prorektora do spraw nauki, dydaktyki i rozbudowy SGGW (1953-1962 i 1965-1969). Jego działalność przyczyniła się do uzyskania dla SGGW terenów Ursynowa oraz jego rozbudowy, jak również przyłączenia do niej zakładów doświadczalnych w Wilanowie, Wolicy, Natolinie, Oborach i Gwoździach.

Ryc. 2. Okładka czasopisma Ogród Park Krajobraz^{iv}

Jego działalność naukowo-badawcza koncentrowała się wokół problemów planowania, a w szczególności zasad tworzenia normatywów i wskaźników na potrzeby kształtowania terenów zieleni miast. Był autorem: 38 projektów różnych obiektów terenów zieleni, z których wiele nagrodzono; 40 publikacji naukowo-badawczych; 103 artykułów popularnonaukowych; 39 recenzji książek - krajowych i zagranicznych; 12 recenzji podręczników; 30 recenzji prac projektowych; 17 recenzji prac doktorskich; 3 recenzji prac habilitacyjnych oraz 8 ocen dorobku naukowego kandydatów na docentów i profesorów. Był promotorem 9 prac doktorskich i 186 prac magisterskich.

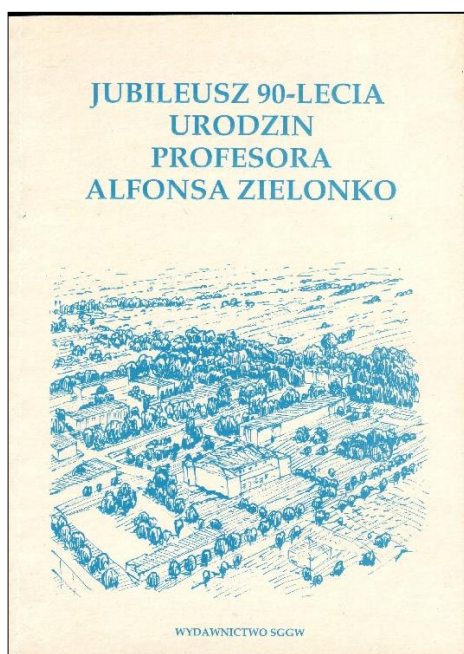
W 1957 r. powołał czasopismo "Ogród, Park, Krajobraz" przekształcone następnie (w 1964 r.) w miesięcznik „Ogrodnictwo”. Był jego redaktorem naczelnym przez 20 lat (1964-1984).

W tym czasie opublikował ponad 100 artykułów popularyzujących architekturę krajobrazu. Jest autorem m.in. takich publikacji jak: Planowanie miast i osiedli (skrypt) 1951, Dobory drzew, krzewów i bylin 1951, Urządzanie terenów zieleni 1953, Kształtowanie terenów zieleni (współautor) 1973.

Piastował liczne funkcje w organizacjach zawodowych, społecznych i politycznych. Był: założycielem Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Ogrodnictwa w Naczelnej Organizacji Technicznej, którego przez 18 lat był prezesem (1958–1975), a od 1975 roku Prezesem Honorowym; przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Miłośników Róż od 1965 r.; wiceprezesem Polskiego Związku Działkowców; członkiem Rady Naukowej Instytutu Urbanistyki i Architektury; członkiem Rady Naukowej Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin; członkiem Państwowej Rady Ochrony Przyrody; członkiem i założycielem Sekcji Architektury Krajobrazu V Komitetu Nauk Ogrodniczych PAN; członkiem Komisji Konserwatorskiej Ministra Kultury i Sztuki; członkiem Krajowej Rady Ochrony Przyrody; członkiem Komisji Opieki nad Cmentarzami i Kwaterami Wojennymi; Był także sędzią w międzynarodowych i krajowych konkursach urbanistycznych, jurorem konkursu na

Międzynarodowej Wystawie Ogrodniczej w Wiedniu „WIG74”.

Otrzymał wiele nagród za prace projektowe. Za projekty przedstawione na wystawach ogrodniczych: w Warszawie (1931r.), w Łodzi (1936r.) i we Lwowie (1936r.) otrzymał srebrne medale. Ponadto: I nagrodę w konkursie na projekt rozplanowania terenu Szkoły Ogrodniczej na Ursynowie, ogłoszonym przez Ministerstwo Oświaty, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (1937 r.); I nagrodę w konkursie SARP na projekt Ogrodu Botanicznego w Łodzi -współautor Władysław Niemiec (Niemirski), 1947 r.; I nagrodę w konkursie SARP na projekt rozplanowania architektoniczno-krajobrazowego Cmentarza Pomnika Obozu Zagłady Narodu Żydowskiego w Treblince I i II - współautor Władysław Niemiec (Niemirski), 1947 r.

Ryc. 3. Okładka książki wydanej z okazji Jubileuszu 90 - lecia urodzin Profesora Alfonsa Zielonko, red. J. Rylke i J. Dzięcioł, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1998, ss.120.

Za swoją pracę otrzymał: nagrody I-go i II-go stopnia Ministra Szkolnictwa Wyższego oraz Medal Zasłużonego Nauczyciela PRL. Odznaczony został wieloma odznaczeniami państwowymi: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Polonia Restituta (w 1961 r.); Medalem Edukacji Narodowej (w 1974 r.); Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Polonia Restituta; Orderem Sztandaru Pracy I Klasy (w 1985 r.); Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Polonia Restituta (w 1989 r.); Medalem Zwycięstwa i Wolności; Medalem Brązowym i Srebrnym za Zasługi dla Obrony Kraju.

Ponadto: Złotym Medalem za Rozwój Ogrodnictwa Polskiego; Medalem im. B. Rumińskiego; oraz odznakami: Złotą Odznaką Honorową NOT (w 1964 r.); Złotą Odznaką Honorową za zasługi dla m.st. Warszawy (w 1961 r.); Złotą Odznaką za Zasługi dla SGGW (w 1985 r.).

Wykaz jego osiągnięć przedstawiono wyczerpująco w publikacjach: Niemirski A., Profesor Alfons Zielonko, w: Architekci krajobrazu – absolwenci SGGW 1931-1990, Diariusz Katedry Projektowania w Architekturze Krajobrazu, z. 2, red. A. Niemirski i inni, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1995, s. 12-18; Rylke J., Dzięcioł J., red., Jubileusz 90 - lecia urodzin Profesora Alfonsa Zielonko, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1998, ss. 120.

Opracował Przemysław Wolski, Warszawa 2020.

ⁱ W opracowaniu sylwetki Alfonsa Zielonko wykorzystano następujące źródła: **1.** Bartman E. , Pietrzak A., Jubileusz nestora architektury krajobrazu, Ogrodnictwo 8/1982; **2.** Bartman E., Artykuł okolicznościowy z okazji nadania Profesorowi A. Zielonko tytułu doktora honoris causa, Ogrodnictwo 9/1987; **3.** <http://www.sito.waw.pl/component/content/article/1-aktualnosci//113-alfons-zielonko>; **4.** Majdecki L., Profesor A. Zielonko ukończył 85 lat, Agricola 17/1992; **5.** Niemirski A., Profesor Alfons Zielonko, w: Architekci krajobrazu – absolwenci SGGW 1931-1990, Diariusz Katedry Projektowania w Architekturze Krajobrazu, z. 2, red. A. Niemirski i inni, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1995, s. 12-18; **6.** Rylke J., Dzięcioł J., red., Jubileusz 90 - lecia urodzin Profesora Alfonsa Zielonko, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1998, ss. 120. **7.** Karta ewidencyjna członka SARP nr 417, Oddział Warszawski SARP, Warszawa [dostęp 04.11.2020];

ⁱⁱ Portret A. Zielonko, Katedra Architektury Krajobrazu SGGW, Warszawa 2020.

ⁱⁱⁱ Rylke J., Dzięcioł J., red., Jubileusz 90 - lecia urodzin Profesora Alfonsa Zielonko, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1998, s.65.

^{iv} <http://www.sito.waw.pl/component/content/article/1-aktualnosci//113-alfons-zielonko>